

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. De Virtutibus Evangelicis, Beatitudinibus, Donis, Fructibus, &
Gratiis gratis datis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Ex earum
possibilitate
non sequetur
ipsas
de facto
datis.

in Deum saltem tanquam objectum cui.
Verum dato, quod possibile forent hæ,
aut etiam reliquæ Virtutes morales per se
infusæ, & actus earum supernaturales; ad-
huc non deberent de facto plures statui vir-
tutes per se infusæ, quàm tres Theologicæ:
cùm possibilitas non inferat actum, possit-
que supernaturalitas actuum Religionis
aliarumque Virtutum moralium sufficien-
ter suppleri per ipsas Virtutes Theologicas
juxta dicta num. 38. Ut taceam, quod actus
supernaturales Religionis & virtutum affi-
niti elici juxta Nonnullos possint ab ipso ha-
bitu charitatis, qui juxta illos se habet instar
potentiæ tam generalis, ut etiam se exten-
dat ad efficiendos, actus supernaturales ce-
terarum Virtutum moralium; prout nuper
vidi Loyanii in publicis Thesibus defendi.

Q U Æ S T I O I V .

De Virtutibus Evangelicis, Beati-
tudinibus, Donis, Fructibus, &
Gratis gratis datus.

41.
Tres Virtu-
tes Evan-
gelicæ ex-
plicantur.

VIRTUTES Evangelicæ ita dicuntur,
quia earum actus in Evāgelo à Chri-
sto commendantur & consuluntur: suntque
Paupertas voluntaria, Obedientia religio-
sa, & Castitas perpetua. Has autem conti-
neri sub ceteris Virtutibus moralibus, & so-
lum importare specialem gradū perfectio-
nis earumdem virtutum ex regulis fidei in
Evāgelo revelatis desumptum, declara-
tur: nam lex Evangelica præter commu-
nem contemptum divitiarum, qui solum
avaritiam & prodigalitem excludit, do-
cet etiam licitas divitias intuitu melioris bo-
ni Christum sequi volentibus esse contem-
nendæ. Idem est de licito usu venerorum,
& propriæ voluntatis. Ex genere tamen
suo pertinent ad Virtutes morales; Casti-
tas quidem & Paupertas ad genus temper-
antiæ, Obedientia autem Evangelica inter
obediëntia communiter dictæ speciem ma-
net: in quantum verò adjoinitur votum, in
tantum singulis accedit honestas virtutis
Religionis. Habent namque eandem in-
trinsecam honestatem cum dictis virtuti-
bus, quamvis se extendant ad aliquod obje-
ctum materiale, & modum quemdam acci-
dentalè illius, ad quæ non nisi ex directione
& imperio Virtutis Theologicæ se exten-
derent. Regulariter autem consilia Evāge-
lica assumuntur seu exerceantur ex motivo
supernaturali spei, & maxime charitatis; ut
proinde maneant solum materialiter actus
temperantiæ, castitatis aut obedientiæ.

42.
Octo beati-
tudines ex-
plicantur.

Beatitudines octo enumerat Christus
Matth 5. Quæ breviter & clarè in summâ
hoc modo contrahi possunt: Beati qui spre-
tis mundi divitiis, honoribus, voluptati-
bus, atque commoditatibus mâluerunt inem,
justitiam, misericordiam, cordis mundi-

tiam, pacemque cum Deo & hominibus
sectantur, & faciunt, tanquàm animi ardore,
ut omnes persecutiones hæc de causa tole-
ratis æquanimiter ferant; cõsequenter enim
ac jure hereditatis stabiliter possidebunt
regnum cælorum, perfusi gaudio, pleni ac
saturi omnibus bonis; liberi ab omnibus
malis, facie ad faciem videntes Deum, tam-
quam filii ejus cum patre suo regnantes.
Consistunt autem hæc beatitudines in acti-
bus, scilicet non retractatis: per illos enim
tendimus meritorie ad futuram beatitudi-
nem. Quamvis etiam in habitibus propor-
tionatis, qui actus præsupponant, possint
hæc beatitudines habitualiter sumptæ con-
stitui: à quibus quoque magis connaturali-
ter & consistere potest aliquis denominari
pauper, mitis &c.

An consti-
tant in
actibus, an
in habiti-
bus.

Ceterum quomodocumque ipsæ beati-
tudines explicentur, semper inveniuntur esse,
sive actus Virtutum moralium ac Theolo-
gicarum, sive ipsimet virtutum habitus; ut
Doctores communiter tradunt cum Scoto,
& facile patebit insipienti singularum ex-
plicationes, quæ fufius videri possunt apud
Commentatores Evangelii, qui non omnes
inter se conveniunt, sicut nec Patres aut
Scholastici. Vide Scotum 3. d. 34. q. 1. n. 18.

43.
Non distin-
guuntur ab
ordinariis
virtutibus,
earumve
actibus.

Hæc porrò beatitudines sic à Christo sunt
appellatæ, quod beatos faciant homines, non
quidem re ipsâ, sed certâ spe, quatenus fa-
ciunt eos rectissimâ viâ ad beatitudinem
tendere. Quare ratio singulari subjecta ad
futuram beatitudinem potissimum perti-
net; quamvis etiam præmia singularum in
hac vita inchoentur.

Cur appel-
lentur bea-
titudines.

Octo verò enumerantur, non quod ab-
solutè nõ sint, aut etiam in Scriptura (in qua
sæpè beati vocantur, qui fuerunt tentatio-
nem, qui sperant in Domino &c.) non re-
censeantur plures, sed quod sint præcipuæ, ad
quas facile reduci possunt ceteræ; quemad-
modum, juxta Ambrosium 1. 5. in Lucam, ipse
octo reduci possunt ad quatuor, quas tantum
commemoravit Lucas: qui quidem videtur
præcipuè attendisse, ut illas exprimeret, quæ
majorem novitatem præ se ferunt, & tam-
quam à sensu hominũ absconditæ majorem
apud illos admirationem generaret, nempe
beatos esse pauperes, flentes, esurientes, &
hominibus exolos ac invilos. Addit Ambrosius
sup. quod Lucas quatuor velut virtutes ample-
xus est Cardinales, scilicet (ut idem declarat)
in paupertate, temperantiam; in esurie (sup-
ple ex Matthæo, justitiæ) justitiam; in fletu,
prudentiam, cuius (inquit Ambrosius) est fieri
occidua, & qua æterna sunt, querere; in odio
& persecutione malorum, fortitudinem.
At Matthæus in illis octo beatitudinibus my-
sticum numerum, scilicet octonarium, refe-
ravit. Pro octava enim multi inscribuntur
Psalmi (scilicet Psalmus 6. & 11. qui præ-
ferunt titulum. Pro octava) & mandatum ac-
cipis octo illis partem dare, fortasse benedictio-
nibus, sive octo illis beatitudinibus, quæ
ben-

44.
An plures
quam octo
dari possint.

Cur Lucas
expresserit
solum qua-
tuor.

Explican-
tur quædam
dictæ Am-
brosii de
beatitudi-
nibus.

benedictionem junctam habent, partem, inquam, vitæ exercenda paupertati spiritus, partem mansuetudini, & sic de ceteris. Alludit autem Ambrosius ad illud Eccl. 1.1. Da partem septem, nec non & octo; tamen id ad litteram intelligatur de elemosyna data septem, immo adhuc pluribus pauperibus. Concludit tandem Ambrosius: Sicut enim spiritus nostra octava (quæ est beata resurrectio seu beatitudo subsequens hebdomadam hujus vitæ; seu sex dies vitæ & sabbatum sepulture) perfectio est; cum spei perfectio consistat in obtinenda tunc beatitudine sperata; ita octava five octonaria complexio beatitudinum summa virtutum est; five (ut aliqui explicant) octava beatitudo inter virtutes summa est, mors videlicet & passio pro Christo ac justitia.

45. Dona in præsentia non accipiuntur generaliter, quo modo omne beneficium divini collatum, & præsertim gratia beneficia dicuntur dona, sed magis restrictè pro septem particularibus perfectionibus, quas Isaias commemorat c. 11. dicens: Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientia & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientia & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini. Quamvis autem Isaias loquatur de Christo: quia tamen justus & filij Dei eodem spiritu aguntur, & de Christi plenitudine accipiunt, consent Doctores eadem dona quibusdam aliis etiam communicari: & per ea passim intelligunt perfectiones quaedam habituales, quæ sunt principia aliorum actuum eminentium. Circa singulorum vero donorum explicationem nimium variant Doctores, quorum opinionem longum foret recensere. Videri potest D. Thomas q. 68. & Commentatores ibidem, Scotus 3. d. 34. q. un. n. 20. Poncius ibid. in Commentario, & disp. 26. Theologie n. 50. & seqq. & fusè Suarez Tom. 1. de Gratia l. 2. c. 17. & pluribus seqq.

46. Porro Suarez & plures alij existimant hæc dona esse habitus supernaturales à ceteris virtutibus tum intellectibus, tum Theologicis & moralibus etiam usus distinctos; idque potissimum ob auctoritatem D. Thoma, quem tamen alterius fuisse mentis fuisse conatur ostendere Arriaga disp. 38. sect. 1. & 2. existimans proinde sect. 3. dona non distingui à reliquis virtutibus, quod etiam docet Scotus supra, Nominales & alij passim. Ratio est: quia non sunt multiplicandi habitus supernaturales sine sufficienti auctoritate vel ratione, qualis in præsentia nulla potest cum aliqua apparentia allegari. Confirmatur: quia Actè & facillimè dicitur, dona esse ipsosmet habitus virtutum proportionatos, quatenus connotant excellentes quosdam actus ducti sancti Spiritus elicitos. Deinde quomodocumque singula dona explicentur, Heruicæ Sum. Theol. Pars III.

non poterit assignari aliquod honestum eorumdem objectum, quod ad aliquam virtutem non pertineat; ut singulorum applicationes insipienti facile patet.

Dices, Habitus virtutum perficiunt hominem, ut sit facile mobilis à se ipso secundum ordinarium dictamen rationis: dona verò perficiunt, ut sit facile mobilis à Spiritu sancto ad operandum quædam extraordinaria opera communibus morum regulis non subiecta; quale fuit opus Abraham volentis immolare Isaac Gen. 22. factum Sampsonis se & alios interficientis Judic. 16. factum Eleazari elephantem interficientis, etiam lapsu bestiarum cetero interficienti 1. Machab. 6. quem fortitudinis actum laudat Ambrosius l. 1. Offic. c. 40. Similia leguntur in vitis Sanctorum de S. Apollonia, quæ ex carnificum manibus clapsa in rogam insiliit, & S. Pelagia, quæ cum sociabus virginum servandæ causæ se in flumen projecit. Accedit factum Salomonis, qui juxta Hieronymum adhuc quodennalis advenit consilium dividendi infantem, de quo contendebant mulieres, cujus infans esset 3. Reg. 3.

47. Obiectio.

Resp. ipsas virtutes in quavis materia satis perficere hominem, ut sit mobilis etiam à sancto Spiritu, interveniente speciali illustratione intellectus aut motione seu determinatione affectus per virtutem gratiæ actualis. Neque ex eo quod opus sit heroicum aut extraordinariè perfectum sequitur illud non pertinere ad eandem virtutem, quamdiu non mutatur ratio seu honestas objectiva, cum alioquin cetera principia solum faciunt ad accidentalem perfectionem actus, qui aliàs non fuisset tam perfectus aut heroicus; quod proinde multò minùs sufficit ad substantialem divinitatem habituum.

Responsio.

Quod itaque ad exempla allegata attinet, in primis voluntas immolandi Isaac erat in Abraham opus heroicum obedientiæ: supposita enim speciali illustratione Dei, quæ tamquam vitæ Dominus sumum illi intimabat mandatum, fides dictabat esse obediendum, & voluntas idem imperabat ex virtute obedientiæ aut charitatis erga Deum, adjuncta per gratiam actualem Spiritus sancti, quæ etiam supposito virtutis habitu est necessaria ad opera heroica & difficilia. Similiter virtus fortitudinis cum Dei gratia inclinabat Sampsonem & Eleazarum, præsupposita illustratione divinâ, quæ cognoscebant sibi opus tale à Deo permitti. Quæ illustratio non est quid permanens, sed actualis cogitatio miraculosa, vel per specialem revelationem excitata in omnibus, qualis etiam dirigebat Hebræos in spoliando Egyptios, quamvis petitio auri & argenti non spectaret ad habitum specialem neque esset donum. Eodem modo virtus charitatis

48. Opera heroica Abraham, Sampsonis, Salomonis &c. sine donis habitualibus à virtutibus distinctis esse facta ostenditur.

ritatis Apolloniæ, eademque virtus castitatis Pelagiæ cum sociabus ad præfata opera sufficere poterat; adjectâ determinatione divinæ gratiæ actualis, quæ etiam sine habitu, accedente speciali concursu, sufficere potuisset. Denique Salomon partim ex ingenio naturali, partim ex sapientia ei per accidens præ ceteris etiam justis à Deo infusâ, accedente excitatione specierum, adinvenire poterat tam extraordinarium explorandæ veritatis medium absque uno habituali distincto à ceteris habitibus ordinariis sapientiæ vel scientiæ.

49. *Fructus Spiritus sancti quoniam de sic dicit.*

Fructus, de quibus hic agitur, sunt illi duodecim, quos enarrat Apostolus ad Gal. 5. dicens: *Fructus autem Spiritus sunt, Charitas, Gaudium, Pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas & mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Non tamen recensentur ibi in particulari omnes fructus Spiritus gratiæ, ipsiusque sancti Spiritus, qui est gratiæ largitor: sicut nec antea expressa fuerant omnia mala sine carnis opera; sed quotquot opera vel affectus sanctus Spiritus per suam gratiam in nobis non in nobis operatur, fructus Spiritus sunt.

Pertinere ipsos ad ordinarias virtutes declarat.

Cæterum fructus nominatos pertinere ad aliquas virtutes ordinarias videtur manifestum: nam præterque virtutes exprimentur propriis nominibus; adeoque significent habitus, vel potius connotant eorundem operationes, quibus ratio fructus præsertim competit, sicut è contrâ fructus carnis sunt ipsa mala opera. Quod si autem in quorundam fructuum explanatione Nonnulli inter se dissentiant, in hoc tamen conspirant, quod id in quo fructus statuant, sit sive virtus aliqua specialis; ejuſve operatio, sive diversarum virtutum ordinariarum complexio. Solummodo gaudium, quod ex amore Dei nascitur, atque etiam pax sive tranquillitas mentis, quæ ex destructione vitiorum, & statu gratiæ ac amicitia divinæ oritur, non sunt in sententia Scoti & Aliorum operationes; sed quædam passiones, quæ consequuntur operationes; cum his tamen spectant secundario & consequenter ad eandem virtutem.

50. *Novem gratiæ gratis datæ ex Apostolo consentiunt.*

De Gratis gratis datis agit Scotus sup. n. 20. & seqq. Novem enumerat Apostolus 1. ad Cor. 12. *Alij quidem (inquit) per Spiritum datur sermo sapientiæ: alij autem sermo scientiæ secundum eundem Spiritum: aliter fides in eodem Spiritu: alij gratia sanctorum in uno Spiritu: alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.* Quæ vocantur gratiæ gratis datæ, ut distinguantur contra gratias gratum facientes: hæ enim etſi quoque gratis donentur, tamen conceduntur pro se & principaliter ad utilitatem propriam, ut gratus fiat aut

Qui distinguantur contra gratias gratum facientes.

maneat Deo is cui donantur: quales sunt habitus Virtutum Theologicarum, & gratiæ quæ actualis dicuntur: at gratiæ gratis datæ concedi principaliter solent ad utilitatem proximorum, ut per illas ipsi instruantur, vel excitentur ad fidem & bonitatem, aut etiam corporaliter adjuvantur. Quamvis simpliciter non repugnet gratiam gratis datam, v. g. gratiam miraculorum, dari alicui à Deo principaliter, ut ipsemet convertatur, vel conversus maneat ad Deum. Id tamen rarum est, & per accidens; regulariter autem & per se aliter fit. Ipsæque gratiæ gratis datæ ex natura sua non magis spectant ad bonum spirituale habentis illam (prout spectat gratiam gratum faciens) quam aliorum.

Quovis autem modo explicentur hæ gratiæ, non sunt habitus virtutum ab ordinariis distincti: sed consistunt, sive in speciali excitatione specierum, aut illustratione, vel etiam revelatione divina: sive in habitu per accidens infuso: sive in fide infusa, junctâ speciali illustratione Dei: sive in extrinseca assistentia divinæ omnipotentia. Ut proinde septenario virtutum numero, trium scilicet Theologicarum & quatuor Cardinalium cum annexis, nullus habitus per se infusus superaddendus videatur. Quamvis alioquin huic doctrinæ nostræ (quæ loquitur de eo, quod ordinariè fit, & in omnibus justis locum habet) non repugnaret specialis infusio habitus supernaturalis Nonnullis facta aut facienda.

Non sunt habitus ab ordinariis virtutibus distincti.

QUÆSTIO V.

De Subjecto Virtutum.

DE Virtutum Theologicarum subjecto non est specialis difficultas. Constat enim apud omnes earum subjectum esse animam quatenus est rationalis. Et quidem fides proximè subjectatur in intellectu, sicut & ipse fidei assensus, qui est actus intellectus, juxta illud Apostoli ad Hebr. 11. *Fide intelligimus.* Spes autem & charitas, uti & illarum actus, sunt immediatè in voluntate juxta Doctores communiter. Quamvis enim hæ potentia non distinguantur ab anima realiter juxta Scotum & alios passim, in eaque proinde subjectentur omnes prædicti actus & habitus realiter loquendo: tamen non solent ulli Doctores sic loqui, ut actus vel habitus intellectus subjectari dicant in voluntate, vel contrâ, sed in anima prout subit rationem intellectus aut voluntatis respectivè.

51. *Quidam subjectum Virtutum Theologicarum.*

De Virtutibus etiam Moralibus, quæ sunt ad alterum, v. g. justitiâ, Religione &c. satis conveniunt Doctores, eas in voluntate subjectari; sicut in ista subjectantur earundem actus.

Moralium subjectum voluntatis.

Sed